

Izabela Poniatowska

Literatura światłoczuła. O związkach fotografii z tekstem literackim

W swoim referacie chciałbym zastanowić się, w jaki sposób fotografia może być pomocna badaczowi literatury II połowy XIX wieku. Skupię się na opisanu następujących aspektów związków fotografii i literatury:

1. Fotografia jako miejsce literackiego „dookreślenia”

Fotografia może się okazać szczególnie ważna dla historyka literatury, gdy zajmuje się on badaniem literatury popularnej drugiej połowy XIX wieku. Istotną cechą tejże literatury jest bowiem pozostawianie wielu miejsc niedookreślenia, które bez znajomości realiów życia społecznego niezwykle trudno wypełnić, co w oczywisty sposób zaciemnia interpretację.

2. Fotografia jako krok w ewolucji realizmu literackiego

Rozwój fotografii wpłynął na przekształcenie formuły realizmu – także literackiego. Znamienne, że na wystawie „Światłoczułe” (2009) wyeksponowano fotografie z kolekcji Orzeszkowej, na których pojawiły się prototypy bohaterów *Nad Niemnem* i *Chama*. Dzięki fotografii realizm stał się czymś *dotykalnym* – zyskał prawdziwy związek z rzeczywistością. Jak zauważa S. Sikora, symboliczna data narodzin fotografii to też czas wydania *Zasad filozofii pozytywnej* Augusta Comte’a. Nie da się bowiem uniezależnić przemian literackiego realizmu od rozwoju fotografii.

3. Fotografia w literaturze jako sposób na przełamanie kryzysu epickości

Nie sposób zrozumieć dziewiętnastowiecznego kryzysu epickości bez uciekania się do poetyki Widzialnego, jakie przyniosła ze sobą fotografia. Fotografia nauczyła ludzkość „zamrażać” czas, zanim jeszcze stał się on Einsteinowską wartością względną. To „zamrażanie” chwili w czasie i przestrzeni, epifaniczna możliwość dostrzeżenia momentu prawdy jest integralnie związana z estetyką fotografii i ma swoje konsekwencje także dla literatury.